

# ՕՐԱՊԱՐ

20 ֆր. 3.

20 ֆր. 3.

ՅԵ. ՏԱՐԻ 1291 ԳԱՌԸՄ 171 ԲԵՊԻԼ ԷՎԿԷԼ 11 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ 15 ԱՊՐԵԼ 1874 Ն. Տ. ԱՊՐԵԼ 27 ԹԻԻ 1212

## ԱԶԳԱՅԻՆ

Կրօնական ժողովը անցեալ հինգշաբթի օր որոշեց Է պատրաստել իւր համարատուութիւնը Ընդհ. ժողովոյ ներկայացնելու համար :

Այս առաջին անգամն է որ ազգը կրօնական ժողովոյն համարատուութիւնը պիտի կարդայ :

Այս քայլը բաւական մեծ կոպ քայլ մ'է մեր Սահմանադրական շրջանին մէջ :

Բացատրենք .

Երեք զօրաւոր մարմին կայ ազգին մէջ . եկեղեցականը, Հայ պաշտօնատարը և հարուստը՝ կամ չորսպաճիկը :

Այս երեքն ետքը կ'ազգայ բուն միջին և վերջին կարգի ժողովուրդը կոչուած մարմինը՝ որ իւր ցրուեալ վիճակով միշտ դիւրութիւն կ'աւայ վերողբեալ երեք մարմնոց ուղածն ընելուն :

Այս վերջին կարգը երբ գործ մը տեսած ունի, միշտ վերողբեալներէն միոյն իւրեն գլուխ կարգելով տեսած է, որով վերողբեալ երեքն իր մէջը բաժնուելով և ասոնցմէ մին իր հետ առնելով ժողովրդեան զօրութիւնը՝ երկու մասերու կը բաժնուի երբեմն հաւասար և երբեմն ոչ-հաւասար . ասոնք երբ երկու մաս իրարու հաւասար զօրութիւն ունին՝ կ'ուրը երկար կը տեւէ, իսկ երբ հաւասարակշիւութիւնն իր կորուսած է, տկարը կը յաղթուի և խաղաղութիւնը պահ մը կը տիրէ :

1860 ին Հայ պաշտօնատարները միանալով ժողովրդեան հետ՝ կղերին և հարուստին ընդդիմութեանցը յաղթեցին և Սահմանադրութիւնն հաստատուեցաւ : Հայ պաշտօնատարաց այս միացումը կեղծ էր, որու կեղծութիւնը հաստատուեցաւ 1866 մարտ 20ին, որ ատեն կղերն ու Հայ պաշտօնատարը միացան ու Սահմանադրութիւնը դադարեցան գործողութենէ . այս ընել գլխին չը պիտի ըլլար եթէ այն ատեն ժողովրդեան հետ միանալու հարուստ մասը և կղերին ու Հայ պաշտօնատարաց ազդեցութիւնը հակադէմ էր . սակայն այս միութիւնը չը կրցաւ գոյանալ այն ատեն . հետեւեալ 1866 մարտ 20ին սկսեալ շարունակ և իր միակ զօրութեամբ ժողովուրդը միահամուռ և հաստատապէս մաքառեցաւ այդ կատարուած իրողութեան դէմ, որ վերջապէս յաջողեցաւ կղերը երկուքի բաժ-

նել և Հայ պաշտօնատարաց հետ միացեալ կղերին ներկայացուցիչը Պատրիարքութենէ ձգել :

Այս շարունակ ժողովրդական մաքառումը և անոր ազդեցութեամբ յառաջ եկած Պատրիարքական անկումը՝ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ ընդհանուր եկեղեցական նուիրեալ վրայ և այս տպաւորութեամբ եկեղեցականութիւնը բաժնուեցաւ Հայ պաշտօնատարներէ և անցաւ ուղղակի ժողովրդեան կողմ, և սահմանադրութեան գործողութեանը եթէ ասի թերան արգելք չը կենար միայն անտարբեր կեցաւ, վերջը երբ Պրուսայու խնդիրը երևան եկաւ, ամեն առաջնորդ անոր ելքը ուղեց դիտել հեռուէն, վասն զի Պրուսայու խնդիրը ոչ այլ ինչ էր՝ այլ Հայ պաշտօնատարաց միացեալ հարուստներու կամ չորսպաճիկներու հետ . Սահմանադրութեան դէմ յարուցած պայքարացի :

Եկեղեցականը այս պատերազմին մէջ լաւ դիտեցին՝ թէ իրենց իրկութիւնը ու տպաւորութիւնը Սահմանադրութեան գործողութեանը մէջ է, ասոնց որոյ դերին ևս պէտք ու չորսպաճիկներու, ուստի սկըսան առ այն յարիւ վասնզի ասոնց ապրուստը ժողովրդեան քսակին, և փառքերն Սահմանադրութեան գործողութեանը մէջն է :

Հայ պաշտօնատարներն տեսնելով թէ՛ կրօնական հասարակութեան մի եկեղեցականով և ժողովրդով պաշտպանեալ Սահմանադրութիւնը պետական հարուածի ենթարկել խիստ դժուար է, վասն զի այս պիտի պարագայի մի մէջ եկեղեցականը կրնան ամենայն անկեղծութեամբ դիմել առ որ անկ է և խայտառակել պետական հարուածին Հայ հեղինակներն, սկսան վտրմ վտրմել եկեղեցականութիւնը կանխաւ հարուածելու . այս կարգէն է եկեղեցական Համագումար ժողովոյ դէմ վերջին օրերս տեսնուած յարձակումներն, և կրօնական ժողովոյ դէմ ուղղեալ նախատինքներն, սակայն մեր եկեղեցականութիւնը տեսնելով որ՝ այդ հարուածներն բնաւ ազդեցութիւն չունենալէն զատ՝ ընդհակառակն հարուածողներն կը հարուածին, ահա այս անգամ կ'սկսի կրօնական ժողովը իւր սահմանադրական համարատուութիւնը և կը ցուցնէ ազգին թէ Հայ եկեղեցականութիւնը ժողովրդեան հետ միացեալ պիտի պաշտպանէ ու պիտի գործադրէ Սահմանադրութիւնը, միշտ պատերազմելով ընդդէմ հակասահմանադրականաց ով որ ալ ըլլայ այն՝ թէ

Հայ պաշտօնատար և թէ հարուստ :

Ուստի այս տեսութեամբ ըմբռնելով, կրօնական ժողովոյ առ Ընդհ. ժողովը համարատուութեան սկզբունքն ընդունելով, հաւանական կը կարծենք ասոնց նոր ի նորոյ հարուածոց մատուցելու և ժողովրդեան կողմէն ջերմ պաշտպանութիւն գտնելու :

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ՀԻՆ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

(Շար. տես Թիւ 1211)

## ՀԱՏՈՒԱԾ 2.

ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՅԵՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԶԻ ՎԱՂՈՒՑ ԼԵՏԷ

Ա. Վանայ բերդը՝ իր բազմաթիւ յիշատակարաններուն նայելով, ճարտարապետութեան կողմէն ալ Հայաստանի հնաստութեան առաջին կարգի նշանաւորն է : Միջնաբերդին քարաժայռին ստորոտն գետեղերը՝ դէմ յանդիման Վանայ լճակին սկայադարձ մեծութեամբ կոխած քարերէ մարարտակներ կան, որոնց վրայօք ասիէ երկու հազար տարի առաջ Մար-Արա-Արա տինայ խրեմացւոյն հետ յիշատակութիւն կ'ընէ, և որոնք մասամբ իմիջ մինչև ցայսօր հաստատուն կը կենան :

Բ. Հին Արտիմիդեայ և Մանազկերտայ հարուստ տեղակիւնէն աստ անդ դուրս ցցուած և կոտրտած սեանց խմբերը՝ որոնց վրայ սեպագիր արձանագրութիւններ ալ կան, երբեմն անոնց մնացորդները հոյակապ մեհեաններ կ'ազմած էին :

Գ. Յաւաջուան Տարօն որ հիմակու Պայազիտն է . Եփրատայ մերձ եղող Անի ամրոցը՝ որ Հայկեան Ե. Արշակունի թագաւորաց զերեզմանատեղին է, և Տիգրանական քաղաքը, որ այժմ Տիարպէրն է, Ասորեստանայց ժամանակէն մնացած խորագանդակ դրոշմաւածներ են :

Դ. Ճարտարապետական արուեստական յիշատակարաններ . զորոնք Դէքսիէ և Համալիւն վտրմ Հայաստանի Բեդէրայ այժմ Պօլսք-քէօյի աւերակներու մէջ գտան, և ուրիշ այլ և այլ յիշատակարաններ և ճարտարարուեստական գործքեր՝ որոնք Հայաստանի հարաւային և արեւմտեալ հարաւային երկիրներու մէջ կը գտնուին՝ չեն թողուր տարակուսիլ . որովհետեւ Հայաստանի այս չրջակայ տեղուանքը շանաւոր դիպուածոց մէջմէկ տեսարաններ եղած էին . նոյնպէս գրեթէ կը վկայեն հետեւեալներուն

այլ, թէ նախնի ժամանակաց բարձր դարե-  
րուն մէջ, երբ տակաւին Հոմ Լոյ ման-  
կութեան խանձարուրդի մէջն էր, կամ թէ  
ամենեւին իսկ չկար, Հայաստան ճարտա-  
րապետութեան, արուեստի և գրականու-  
թեան, քաղաքակրթութեան և քաղաքաու-  
րութեան յառաջագիմութեանց պեղելոցն  
յոյսերով կուրախանար :

### ՀԱՏՈՒՄ Է.

ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄՈՒՐՀԱԿԻ ԵՒ ՄԱՏԵ  
ՆԱԳԱՐԱՆՔ ԱՍՈՐԱԿԱՆ ԼԵՁՈՒԹՅՈՒՆ  
Քաղաքական և Ասորական մշակութիւն  
նը մեծաւ մասամբ օգնեց Հայաստանի մէջ  
գրականութեան յառաջագիմութեան. սակայն  
այն պարագայի մէջ, որ Հայք հոյակապ  
գրող պատկանութեան ժամանակ առհաս-  
րակ Ասորեստանեայց, Պարսից և Յունաց  
լեզուներ և գրերը գործածեցին. իսկ գրան-  
դրութիւն ամբողջ հազար տարիէ աւելի Հա-  
յոց պաշտօնական և դեպքաւ ժողովրդական  
լեզուն ասորական լեզուն էր. նաև միտու-  
թիւն ընդունեցին յետոյ Ասորականացի  
պաշտամանց մէջ ասորական լեզուն և ա-  
րարողութիւնը գործածեցին մինչև ցգիւտն  
Հայկական գրոց. երկրորդ, թէ շատերը  
Հայ թագաւորաց մէջն՝ գլխաւորաբար  
Պարթեւ-Արշակունի ցեղէն եղողները Մծրին  
և Եգիպտոս թագաւորեցին, որ քաղաքները  
ինչպէս յայտնի է Միջագետաց մէջն են :  
Թէպէտ և Միջագետաց Հայաստանին հետ  
ունեցած սահմանակից մասը՝ որուն մէջ  
անուանեալ քաղաքներն կը գտնուին, Հայ-  
կական պետութեան տակն էր, և անոր հա-  
մար Հայկական Միջագետք ալ կոչուեցաւ.  
սակայն և այնպէս առաւելագոյն տարրն ոչ  
Հայ, այլ Քաղդէացի և Ասորի էր, և ա-  
սացեալ քաղաքներն ալ Ասորեստանեայց  
մշակութեան կեդրոններն էին : Ասոց մէջ  
էին թագաւորաց տէրութեան դիւաններն  
և մատենադարաններն, որոնք ինչպէս Ե-  
գիպտոսի և Ասորեստանի նոյնպէս Հայաս-  
տանի մէջ ալ մեհտանները կը պահուէին և  
անոնց վրայ տեսուչ և վերակոչու քահա-  
նայք էին. ինչպէս որ Հայ աղբիւրներուն  
մէջ մեհտանական դիւանաց, մեհտանական  
մատենադարանաց և ժամանակագրոց ան-  
ուամբ յառաջ կը բերուին, և կը բովան-  
դակեն թագաւորաց տիրած տարիները,  
անոնց վարած գործքերը և ժամանակաց  
կարի նշանաւոր դիպումները :

Քաղաքական և ասորական մատենա-  
դարաններուն համար Մար-Արաս-Կատինայ  
և Մովսէս Խորենացին յառաջ կը բերուին՝  
իբրև աղբիւրք, որոցմէ Հայոց պատմու-  
թիւնները հանեցին : Եթէ հարցնեն, առա-  
ջինը, թէ ո՞ր գրոց և ուստի՞ առի մեր  
իշխանաց անունները և ուրիշ պատմական  
թուականութիւնները, ի՞նչպէ՞ս Քաղ-  
դէացեաց, Ասորեստանեայց և Պարսից տե-  
րութեան հին պատմութիւններն և մատենադա-  
րաններէն, որոց մէջ մեր իշխանաց՝ իբրև  
անոնց գլխաւորութեան տակը եղող մեծ  
կողմնակալաց և անոնցմէ կարգեալ գործա-  
կալաց և վերակոչուող անունները և վա-  
րած գործքերը ամ յամէ՞ ի դրի առնուե-  
ցան :

Պատմութիւններս, կըսէ Խորենացին,  
Ափրիկանոսի հինգերորդ գրոցմէն առի, որ  
ճշդիւ ընդօրինակեց ամեն բան ինչ որ Հայ  
թագաւորաց վրայոք եղեալ, որ է Ուռհայ  
քաղաքին արքունի դիւանին մէջ գտու. որ  
մատենադարանն ալ Մծրնայ և Պոնտոսի  
Սիւնայի մեհտանական մատենադարաններէն

կազմուեցաւ, որոնք եգիպտոս փոխադրուե-  
ցան :

### ՀԱՏՈՒՄ Ը.

ԿՐԵԱԿԱՆ ԵՒ ՎՃԻՐԱԿԱՆ  
ՅԱՐԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՅԵԼՈՒՆ ԶԵՏ :  
Քաղաքացոյց-Ասորաց գաղթականները  
ասորականութիւնը հետեւեցին Հայաստան  
բերին, արեւուն, լուսնին, մարտիկաց և  
ն յեկը յայտ առնող կոչ պաշտօնը, ի-  
րենց կրօնական սովորութիւնները, Բարի-  
րոնին քաղաքակրթութիւնը և ընկերական  
կենտրոն : Հայք ալ փոփոխ կենդանի վա-  
ճառականութիւն կրնէին Բարիւրէն հետ :  
Հերոդոտոս սկզբնական նաւերը կը նկա-  
րարէ, որոնցմով Հայերը իրենց վաճառքը  
Եփրատայ վրայէն Բարիւրն կը բերէին :  
Նաև կը կարգաւոր Պտղոմոս Սեկեղեացոյն  
մէջ, որ Նամիրամ 130 ոտնաչափ բարձր  
միակողմէ բարձր մը հատանելով Հայաստա-  
նի լեռներէն և զայն Եփրատայ ջրերէն ան-  
ցնելով Բարիւրն բերել տուաւ : Վերջա-  
պէս եղեկէն յիշատակութիւն կ'ընէ Հա-  
յոց-ասոր թորթմայ-Տիւրանի վաճառակա-  
նութեան վրայոք : Թ. Ա. Վ. Թ.

(Շարունակելի)

... Խմբագիր

Պատմական Օրագրոյց 1151 թուով  
հրատարակուած Հիւանդանոցի նախառու-  
թիւնեց ցանկին մէջ, նուէր 1 այծ Մար-  
գար Էփէնտի տարաք վանեցիէ 70 զըշ ըս-  
ուէր է արժէքով. որ պէտք է ըլլայ, յը-  
ուէր 1 այծ Մարգար Էփէնտի Լեռնեան,  
տարաք վանեցիէ 105 զըշ արժէքով. զոյս  
ուղղելէ ետեւ դարձեալ պատմական լրագ-  
րոյց 1150 թուով հրատարակուած նախ-  
առուած ցանկին մէջ, չորսուրս արհես-  
տաւորներէ 150 զոյց չորսուրս ըսուած էր,  
այս անգամ յիշեալ բարեւելի Սիւրիհիսարցի  
արհեստաւորաց ցանկն հրատարակելով Հո-  
գարարութիւնս իւր խորին շնորհակալը  
կը յայտնէ :

|                                              |                       |
|----------------------------------------------|-----------------------|
| Մ. Յովհաննէս Աղա Գասպարեան Սիւրիհի-<br>սարցի | նախկին գումար զոյց 25 |
| Կարապետ աղա Ներսէսեան                        | 10                    |
| Մ. Յովոր աղա Բաճարեան                        | 10                    |
| Մ. Մովսէս աղա Սրմաեան                        | 10                    |
| Գրիգոր աղա Լուսարարեան                       | 10                    |
| Գեորգ աղա Այվաթեան                           | 10                    |
| Յարութիւն աղա Այվաթեան                       | 10                    |
| Մ. Գրիգոր աղա Չըլպրեան                       | 10                    |
| Կարապետ աղա Վարդեան                          | 10                    |
| Գեորգ աղա Ատաեան                             | 10                    |
| Յովհաննէս աղա Մատանեան                       | 10                    |
| Մ. Ներսէս աղա Ներսէսեան                      | 5                     |
|                                              | 150                   |

Մնամբ յարգանք  
1874 Ապրիլ 12  
Ի դիմաց Հիւ. Հոգաբարձութեան  
Առեւտրային Առնապետ  
Հ. Այվաթեան Գ. Չարգարեան

### ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

#### ԳԱՂՂԻՄ

Բարիկ 24 ապրիլ

Մարտիկայի Գաւառական ընդհանուր  
ժողովոյն մէջ տեղի ունեցած անպատեհ  
դէպքի մ'առթիւ՝ մնայուն Յանձնաժողովոյ  
հարցումը առանց հետեւեալի անցաւ :

Նիսի Գաւառական ընդհանուր ժողովոյ  
անդամներն այսօր իրենց նիստերը զոյգելու  
մէջ ցին և կեցցէ՝ Գաղղիա քաղաքին, Բիթ-  
լիս երեւոյթանին՝ Նիսի Գաղղիայէն ան-  
ջատելու իմաստը բրած ատենախօսութեա-  
նը զէմ լողողած ըլլալու համար :

#### ՄԵԳՂԻՄ

Լոնտոն 24 ապրիլ

Հասարակաց Խորհրդարանն ընդունեց  
Հոգաւորական յառաջիկայ տարուան պիւճէն  
զոր Պ. Ալաուտիւն քննադատեց, և որոյ  
բացի, սովորական պատճառաւ հարկ եղած ար-  
տաքայ կարգի ծախսը դաւմարն ալ միատեղ  
առնելով, ընդ աւելն 11 1/2 միլիոն Անգ-  
լիական ստիլի կը հասնի :

Հասարակաց Խորհրդարանին մէջ Պ. Տիգ-  
րայէլի երէկ պատասխանելով Ուր Ջորճ  
Ջէնքինսընի՝ ըսաւ թէ կառավարութիւնն  
այժմ Սիւրիհիսի ջրանցից խնդրոյն մէջ հե-  
տեւելը ընթացից վրայոք օտար կառավա-  
րութեանց հետ կարծիք փոխանակելու վը-  
րայ կը գտնուի, և թէ այս մասին որոշում  
մը արուեալն պէս՝ անմիջապէս պիտի հա-  
ղորդէ զայն Խորհրդարանին :

#### ԱՌՍՏՐԻԱ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիեննա 24 ապրիլ

Աւստրիայ երկաթուղեաց գծերը Բուժա-  
նիոյ գծերուն հետ միաւորելու տեղերն  
վերջնապէս որոշուեցաւ :

Բէշթա 21 ապրիլ

Երեւոյթանաց ժողովոյն մէջ հարցում  
մ'ուղղուեցաւ կառավարութեան խանայու  
համար թէ ստոյգ է արդեօք Պ. Պայսի  
այն գրութիւնը, զոր Բարիկի (Բան) լրա-  
գիրը հրատարակել է, և եթէ ստոյգ ելնէ  
յիշեալ գրութեան մէջ յիշատակուած 1869 թ.  
Աւստրո-Գաղղիական զաւթագրութիւնը Խոր-  
հրդարանին պիտի հաղորդուի :

#### ԴԵՐՄԱՆԻԱ

Պերլին 24 ապրիլ

Խորհրդարանը եպիսկոպոսաց դէմ առա-  
ջարկուած օրինաց ծրագիրն ընդունեց :

#### ՀԵԼՎԵՏԻԱ

Պէրլին 24 ապրիլ

Կլերին գրգռութեամբ աղմուկ և ան-  
կարգութիւններ տեղի ունեցան :

#### ԵՊԱՆԻԱ

Մատթիոս 23 ապրիլ

Քարլսեսնը բռնած գերիներին կը  
թողուն :

#### ՄԵՐՎԻԱ

Պէրլին 24 ապրիլ

Միւսն իշխանին բացակայութեանը մի-  
ջոցին՝ Խնամակալ ժողովը պիտի ստանձնէ  
կառավարական իշխանութիւնը :

#### ԲՈՒՄԱՆԻԱ

Պուքըշ 23 ապրիլ

Խորհրդարանը յառաջիկայ մայիս 7ին  
արտաքայ կարգի գումարման հրաւիրուե-  
ցաւ :

### ՆԵՐՔԻՆ

Այս չորեքշաբթի օր ինչպէս  
ծանուցինք, Հակահասունեանց առ Բ.  
Դուռն մատուցած աղերսագրին վրայ,

Մեծ եպարքոսը յիշեալ հասարակութեան երկու կուսակցութեան ալ երեւելիները կանչելով, միմեանց հետ իրաւախօս ըլլալու և հաշտուելու համար հետեւեալ հիմնադրածը կը հաղորդէ առնոց :

1. Այսուհետեւ մէկ Պատրիարք մը միայն պիտի ըլլայ հոգևոր և աշխարհական իրաւասութեան տէր :

2. Հասարակութիւնը Պատրիարքական երեք ընտրելաց ցանկ մը պիտի ներկայացնէ Բ. Դրան, որոց մէջէն մէկը պիտի ընտրէ կառարութիւնը :

3. Այս կերպով ընտրեալ Պատրիարքը ամեն նոր եպիսկոպոսի անուանումէն (առաջնորդ) առաջ երեք վարդապետաց ցանկ պիտի ներկայացնէ Բ. Դրան, որոցմէ մին պիտի ընտրէ կառարութիւնը :

4. Պատրիարք և եպիսկոպոսներ հաւատարմութեան երդում պիտի ընեն առ վեհ. Սուլթանն և առ կառարութիւնն :

— Անցեալ գիշեր Բերայ Այնալը — Չէլմէի պահնորդը իւր գիշերային հրահրութեան պառնայ ըրած ժամանակ տեղ մը գետնին վրայ դրուած զամբիւղով նորոտին երախայ մը կը գտնէ. որոյ խանձարուքը կը յայտնէին թէ հարուստ և դիւրակեաց ընտանիքի մը կը վերաբերէր, և զայն անմիջապէս Բերայի Ոստիկանութեան պաշտօնատունը կը տանի, ուր երախային վրայ զննելով վզէն կախուած թղթէ մը կ'իմացուի թէ աղան յոյն ծնողքէ մը եղած է, երեք աւուր ծնած, խիլ դեռ չը մկրտուած ըլլալով. որոյ վրայ յիշեալ երախայն յունաց եկեղեցին կը զրկուի :

Աւելորդ է ըստ մեզ այսուհետեւ Բերայի մէջ ձգուած երախաներուն ինչ ազդէ ըլլալը իմանալու համար վըզերուն կախուած ծանուցման գիրեր վնտուել. թողլով անցեալ տարուան օրինակները, մինակ վերջին երեք շաբթուան մէջ այս հինգերորդը ձգուած երախայն է որ յոյն ծնողաց կը վերաբերի. կասկածելի է թէ յունաց շինած որբանոցը բաւական ըլլայ այսչափ անծնող տղայք կարենալ պարունակելու :

— Ղալաթիոյ գետնափոր ճամբուն մեքենայից գործարանին երրորդ կաթնասն ալ անցեալ շաբթու իւր տեղն իջուցին, որոնք ինչպէս յայտնի է՝ չորս հատ պատի ըլլան, և որոց իւրաքանչիւրը 9,500 քիլոկրամ կը կշռէ : Կաթնասններուն խորշին մօտ ուրիշ խորշ մ'ալ կայ որ երկու շոգեշարժ մեքենայ պիտի զետեղուին, ուրիշ երրորդ խորշի մը մէջ ալ գետնափոր ճամբան կառախումբը շարժման մէջ դնելու յատկացեալ միւս մեքենաները պիտի հաստատուին : Ասանք ամենը յուսալի է թէ քիչ ատենէն կ'աւարտի, որովհետեւ նիւթերուն մեծ մասը հոս պատրաստ գտնուելով գործը զանաւր զետեղելուն կը մնայ :

— Ստոյգ աղբիւրէ կը հաստատեն թէ Մայրաքաղաքի Գերմանական դեսպան Պ. Տ' Ալիման յիշեալ պիտի եր.

թայ Շուէտի Պրեսպանութեամբ, և տ'Արնեմ կոմսն ալ անոր տեղ կ'Պօլոյ դեսպան պիտի անուանի :

— Պետական Խորհրդոյ նախագահ Քեամիլ բաշա, որն որ անձնական առողջութեան պատճառաւ ատենէ մ'ի վեր Եգիպտոս կը գտնուէր, այսօր Ազէկոսանդրիայէն ճամբայ կ'ելնէ Մարշալ Գեւաւով իւր իշխանուհի տիկնոջ հետ, որք հաւանական է թէ մինչև հինգ շաբթի կը հասնին մայրաքաղաք : Արդէն բաշային պալատը մեծ պատրաստութիւններ ըլլալու վրայ են, սակայն կը կարծուի թէ հոս հանելուն պէս ուղղակի Վասփորի ապարանքն իջնէ :

— Անցեալ շաբթու գիշեր մը Ժամը 7 ին միջոցները Ղալաթիոյ գիշերապահ զօրաց խմբակի մը գլխաւորը Ղալաթիա դիմեաւ մը դրան առջև խրուած մը կանգնած տեսնելով վրան կ'երթայ, հարցնելու թէ այդ ատենն ի՞նչ բան ունի հոն, սակայն խրուածը առան այս հարցմանն սպասելու՝ փախչելով առնելով կ'ըլլայ. պաշտօնակալը դէպ ի գիշերտան դուռը մօտենալուն՝ ներսը ուրիշ խրուած մ'ալ կը տեսնէ, որն որ պաշտօնակալին դէմ ատրճանակի հարուած մը կարձակէ, բայց պաշտօնակալին չը գիպիր բարեբաղդաբար : Իսկոյն զօրքերը վրայ հասնելով կը բռնեն և բանտը կը տանն խրուածը, գողնալու ժամանակ չը թողլով իրեն :

— Անցեալ շաբթու Սուլթան Պալատի ժամագործի մը խանութէն երեք հատ երկաթուղեաց արժէթղթով 5000 դրշի ալ ստակ կը գողցուի : Ոստիկանութիւնը քննութեան ենթարկելով գործը կը գտնէ գողը, որն որ յիշեալ խանութին ծառայութենէն երեք օր առաջճամբուած Չէրքէլ երիտասարդ մը էր ասի յիշեալ նիւթերը վերցնելով խանութէն՝ տարեր մօտ տեղ մը թաղերէր, ուրկէ ամբողջ կը գտնուի գողոնը :

— Միտիլէին կը ծանուցանեն թէ ոստիկանութեան բանտի կախանաւորներն անցեալ շաբթու բանտին պատը ծակելով ամենքն ալ կը փախչին և ծովեղերէն նաւակ մը հեծնելով. Ստոյգ եղերքը կանցին : Ոստիկանութիւնն անմիջապէս մարդ կը հանէ ետեւուն, բայց անկարելի կ'ըլլայ գտնել :

## ԱՄՏԱՔԻՆ

Լոնտոնայէն անցեալ օր առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ, խաղաղական Ովկիանոսի մէջ Ֆիճի կոչուած խումբ մը կղզիներն Անգղիոյ հետ միացան : Վաթսուն տարի առաջ այս կղզիներէն և ոչ մէկուն մէջ Գրիստոնեայ մը կը գտնուէր, բնիկները մարդակեր էին ամուսնութիւն չէին գիտեր, զրաւոր լիզու չունէին, շարունակ պատերազմի մէջ էին, և իրենց ցամաքը մօտեցող նաւերուն մարդիկը կ'սպաննէին : Հիմա հոն կռապաշտ չը կայ. պատերազմները

դադրած են. բնակիչները խաղաղ հասարակութիւններ եղած են. ունին դէրաւոր օրէնք, աղէկ շինուած ճանապարհ, պտղաբեր արտեր, և բաւական մեծ վաճառականութիւն կ'ընեն : Այս կղզիներէն ոմանց մէջ չափահաս բնակիչներուն կէսէն աւելին Գրիստոնեայ եկեղեցեաց անդամներ են : Իրենց զաւկները կը դաստիարակեն. իրենց բնիկ հովիւները կը պահեն, և իրենցմէ մարդիկ քարոզութեան համար ուրիշ կռապաշտ կղզիներ կը զրկեն :

(Աւետարներ)

— Գերմանիոյ Միւնիք քաղաքին մէջ սեղանաւորաց գրեթէ բոլոր դպրոցներ և տոմարակալները մանկամարդկանց են : Տեսնուած է որ ասոնք թուադանական ինդիւրներ լուծելու յաջողակ են :

— Ամերիկայի մէջ տեղ կայ, ուր կօշիկներ կը շինուին կոկորդիլոսի մօրթէն որ դուրսերէն կը բերուի և հոն կը պատրաստուի ըստ արուեստի խաղաղորդաց : Այս կաշին հորթու կաշիէն աւելի կակուղ է, և քան զայն նուազ թափանցած է անձրևի :

— Հնդկաստանի մէջ Մահմետականք իւր 30,000,000 են, մինչ թուրքիոյ մէջ անոնց թիւը հազիւ 16,000,000 կը հասնի, Հնդկաստանի Մահմետականաց մէջ մօտեքս նոր կրօնական եռանդ տեսնուեցաւ, և ասոր վրայ անոնք բազմեցան, և հիմա աւելի նախանձախնդրութեամբ կը կատարեն իրենց կրօնքին պատուէրները : Անոնց ջերմեռանդութիւնն իրենց հաւատքին համար կը տեսնուի սա դէպքէն. Սէրամբորի մէջ նոր մղկիթ մը շինելու համար Մէքքէյէն գարծող Մահմետական Մօլլա մը 10,000 Անգլ. ոսկի հաւաքեց քանի մը շաբթուան մէջ միայն :

## ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑԻ ԱՐԺԵԹՈՒԹ

Ղալաթիւ 13 ապրիլ

ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺԵԹՈՒԹ

|                         |     |         |
|-------------------------|-----|---------|
| Նախորդ երեկոյին գողուած | 46  | 13      |
| Առաւօտուն բաց           | 46  | 19      |
| Գոց                     | 46  | 18 1/2  |
| Բարձր գին               | 46  | 21      |
| ցած                     | 46  | 11 1/2  |
| Բուժէի Արժ.             | Յր. | 99 3/4  |
| Նոր                     |     | 72 1/2  |
| Փոխառ. 73 ի             | Յր. | —       |
| Փոխառ. 69 ի             |     | 254 1/2 |
| 65 ի                    |     | 315     |
| 63                      |     | 313     |
| Պոսիթէ Ժենէրալ Լ. Ս.    | 5   | 34      |
| Քրէտի Պոթ-Թիւրք         |     | 1       |
| Քանձաւորմ 1872 ի        |     | 69      |
| Պոսիթէ Օթօման           |     | 3       |
| Գաւ. քաղ. Գօսթ.         |     | 4       |
| Քրէտի Ժենէրալ Լ. Օ.     | 7   | 12      |

Թրամվէյ . . . . . 1 0 5 30  
Բըբօր . . . . . 10 րարա  
Դրամագէղ . . . . . 14 0/0  
Փոխակցութիւններ եւ մեծ . . . . .  
Բարիք . . . . .

ԸՆԹԱՑԻ ԴՐԱՄՈՑ

Յաճ. ոսկի 100 դր. Ի հաշուով  
Դր. փոխ . . . . . 110 . 40  
Դր. փոխ . . . . . 87 . 20  
Բոլ . . . . . 89 . 40  
Դր. փոխ արծաթ . . . . . 47 . —  
Դր. փոխ արծաթ . . . . . 45 . —  
Դր. փոխ . . . . . 54 . 25  
Ճեղքման մէջիւս արար. 104 . 20  
Հինգնոց . . . . . 104 . —  
Մեծագոյն . . . . . 104 . 10  
Պոլիս . . . . . 123 . —

Լոնտոն 24 ապրիլ

Անգլ. Արժ. . . . . 93  
Օսմ. . րաջ . . . . . 41 3/8  
Գոց . . . . . 41 1/2  
Փոխ. 1869ի . . . . . 50 3/8  
Փոխ. 1871ի . . . . . 57 3/4  
Պոլիս 0/100-ի . . . . . 43 3/8

Բարիք 24 ապրիլ

Գաղղ. Արժ. 3 0/0 . . . . . 59 . 67 1/2  
Իտալ. . . . . 64 . 20  
Օսմ. . . . . 41 . 87 1/2  
Փոխ. 1869ի . . . . . 251 . 25  
Բուսէլիի Արժ. . ֆր. 99 . —  
Նոր . . . . .

Վիեննա 24 ապրիլ

Բուսէլիի Արժ. հին . . ֆլ. 43 . 35  
Նոր . . . . . 34 . 25  
Գրեյսի 0/100-ի . . . . . — . —  
Պոլիս 0/100-ի . . . . . 5 . 52  
Ահի . . . . . 106 . 25  
Փոխակցութիւններ եւ մեծ . . . . . 444 . 85

Ա Ձ Դ

Աղղ. Հիւանդանոցի վագոֆներէն  
Գումարով թէսկէրէիսնէ փողոցն առ-  
աւ մը 4 1/2 կանգուն երեսով ընդ ա-  
մեր 414 կանգուն մահլիւլ եղած բը-  
լալով. Հոգարարութեան կողմէն  
աղղարարութիւն կըլլայ թէ՛ ով որ  
կուղէ գնել զայն. թուականէս ինչ-  
ուան ութն օր կրնայ Հիւանդանոցի  
գրասենեակէ ի մեծ-նոր խան թիւ  
49 ներկայանալով սակարկութեան  
մասին:

1874 ապրիլ 13 Հոգ. Աղղ. Հիւ.  
(Կնէ)

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ի Ղալաթիա

Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան  
վաճառատանը մէջ հետեւեալները կը  
ծախուին:

Խոր հորերու և ջրշղջի համար Ա-  
մերիկայի ջրհաններ. գունաւոր եր-  
կաթ անկողնարաններ. թիկնաթուփներ,  
գարձոց աթուղներ. բացող գոցող  
աթուղներ. Անգլիոյ յաղճապակեայ  
աղիւ սեղանի սպասք. խոհանոցի վա-  
ռարաններ. գունաւոր և աղիւ դոյ-  
լեր ու ոտք լուարու ամաններ. տուշ,  
կաղի կանթեղներ. չըմինէ. ինքնիշխան  
տաքցող արդուկ. նամակի մամուլներ.  
տպագրութեան մեխան. հայելիներ.  
աղիւ ափսէներ. հոտաւետ աճառներ.  
պարտէզի նստարաններ. սեղանի հա-  
մար աղիւ մօմաղօծ կտու. ևն. ևն.

Կարի գործիքներ հասած են:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ի Ղալաթիա

Մեծ արդոյ Տօքթօր Դրիֆֆոր ձի-  
վանքն առաջադրուի փարիզու. ա-  
մեն օր միշտ հետեւեալ գործողութիւն  
ները կ'ընէ իւր բնակարանը.

1. Ամեն հիւանդ և ցաւոտ ակա-  
նեք կը բժշկէ. և նոր հնարքով մը կը  
եղնէ. այնպէս որ մինչև 20 տարի կը  
դիմանայ:

2. Արդէն քաշուած ակաւներուն  
տեղ նոր ակաւներ կը դնէ մասնաւոր  
եղանակաւ մը. որ բնական ակաւին  
պէս ամեն տեսակ կերակուր կը ծածն  
և գեղեցկութեան ու դիմացկունու  
թեան մասին բնականներն իսկ կը գե-  
րազանցեն:

3. Ծուռ բուսած ակաւները կը շտկէ  
4. Եւ ցած ակաւները կը ճեղքակցնէ  
իրենց բնական գոյնը կուտայ անոնց:

5. Նոր փախ սկսած ակաւներուն  
փտութեան առաջը կ'առնու:

6. Կտրած ակաւները դիւրու-  
թեամբ և առանց ցաւի կը հանէ:

7. Առանց (եայի) և գամի վրայ  
ակաւներ կը շինէ:

8. Բերին ծակուած կամարները կը  
գոցէ:

9. Չէնքէ զիստուած ամբողջ կըլակ  
և կըլակի ուկորներն արհեստական կեր-  
պով կը նորոգէ:

10. Տեղերնուն խախտած ակաւներ-  
ը կամրապնդէ զանազան եղանակաւ:

11. Ակաւներուն երկնալուծ. լին-  
տերու քաշուելուն. բերնի հօտի ևն.  
առաջը կ'առնու:

Կը գտնի ամեն օր շարունակ ժամը  
5 էն մինչև իրիկուն Պէշիկիսաշ Մառա-  
թին շիտակ ճամբան Բէօսփրի-Պաշի իս-  
մայիլ բաշային տանը գիմացը:

Կը ծանուցուի նաեւ որ յիշեալ Տօք-  
թօրը իր անունովը ամենին ընկեր  
ունի Մայրաքաղաքիս մէջ:

Վ Ի Շ Տ Ք Ի Մ

Ի Բ Ա Ր Ի Զ

Յ Ե Ր Ե Ս Ա Յ

ՈՍՏԱՆԻԿԻ Տ. ՄԱՐԴԱՐԵԱՆՑ

ԳՐԵԱՅ

ՆՇԱՆ Ա. ՇԻՐԱՎԱՆԵԱՆ

Նոր հրատարակուած այս գործը -  
որն որ Ոստանիկի ծառայութեանը մէջ  
գտնուող Պ. Շիրվանեանի ոտանուոր  
մէկ հեղինակութիւնն ըլլալով. սորա  
Բարիքի դատական տեսանկերուն և  
բանտերու մէջ կրած տառապանքնե-  
րուն նկարագիրն է. խիստ հեաքքըր-  
րական և ալ ընտիր ու զուարթ ոճով  
մը գրուած ըլլալով. որու մէջ ցարդ-  
դեռ չը լսուած խել մը զարմանալի  
իրողութիւններ կան երևան ելած Ոս-  
տանիկի կենցաղին վերջին պարագանէ.  
րուն վրայօք. բնթերցանութեան արջ  
ժանի հրատարակութիւն մ'է Արամեան  
Տպարանէն ի լոյս ընծայեալ. կը ծախ-  
ի բոլոր գրավաճառաց քով գին մէկ  
քառորդ մէծիտ:

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՄԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

ԵՌԻՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ

ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻԻ 7

ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ Վ. ԹԵԼԼԱԼԵԱՆ

Կ. Պ Օ Լ Ի Ս

ՄԱՀԱՏՈՒՑ ՓԱՇԱ ՊԵՋԻԼԷՐ ՍՕԳԱԶԸ ԳԵՒԵԻՔ ԵՐԼՏԸ ԽԱՆ ԹԻԻ 2

Փորագրիչ Վ. Թելլալեան այս անգամ մասնաւոր գործարան մը բացած ըլ-  
լալով. պատրաստ է մատակարարել Արդոյ հասարակութեան մարտը և չափաւոր  
գնով ամեն տեսակ փորագրելիք պիտոյք. ինչպէս եւ մեղմով կամ առանց մեղմի  
զտնադան ձեւերով դրոշմներ. Տպագրատանց և կազմատանց վերաբերեալ արդիւ  
և կարվանօ եղած պղնձէ գրեր. զարդեր և պատկերներ. մասնաւորապէս Շիմշիւրի  
վրայ ամեն տեսակ պատկերներ ածան գնով:

Կը վիճագրէ նաեւ ամեն տեսակ առևտրական տոմսակներ և

ՔԱՐԹ ՏԸ ՎԻՋԻԹ

Նաեւ մասնաւոր կրիօշի ամ նընտիր մեքենայի մը միջոցաւ պատրաստ է վի-  
ճագրատանց և տպագրատանց պէտք եղած ամենէն գեղեցիկ և դժուարին հարթ  
յատակներ կամ գծապատկերներ փորագրելու քարի. շիմշիւրի. կարմիր պղնձի  
չինկոյի և ոսկւոյ կամ արծաթի տպատակներու վրայ: